

Immediate access to the world's journals

The International Current Awareness Services

Anthropology, Economics, Political Science, Sociology

A major bibliographic service providing rapid international coverage of the world's most significant social science literature

The four *International Current Awareness Services* are compiled at the British Library of Political and Economic Science (London School of Economics). *ICAS* is published monthly as an immediate, comprehensive and easy-to-use tool for accessing the latest in the world's constantly expanding social sciences literature. The special features of *ICAS* include:

- monthly publication for each subject, permitting users to scan the contents of journals often *before* they reach the library shelf
- unparalleled coverage of the world's journal literature through a service that scans at least 120,000 articles a year
- access to literature in 30 languages with each entry accompanied by English language title translation and identification of any summaries in English
- Indexing of important papers in monographic works of edited collections – a unique feature in a bibliographic service

ICAS ISSNs

Anthropology 0960 1511 Economics 0960 152X

Political Science 0960 1538 Sociology 0960 1546

Average extent 100pp per issue.

For further details, sample copies and annual subscription rates, please contact Promotions Department, Routledge, 11 New Fetter Lane, London EC4P 4EE, Telephone: 071 583 9855

ROUTLEDGE

Boekbesprekingen

Algemene economie

The Elgar Companion to Feminist Economics

Janice Peterson en Margaret Lewis, eds., *The Elgar Companion to Feminist Economics* Cheltenham (VK)/Northampton (MA, VS), Edward Elgar, 2000, xvii + 811 blz. - Prijs: 150 GBP
1-85898-453-X

99 lemma's door 88 auteurs op 800 bladzijden behandeld, zo zouden we de huidige toestand van de feministische economie lapidair kunnen omschrijven, als we dit boek als referentie nemen.

De editors hebben zich tot doel gesteld een niet-technische inleiding samen te stellen die onderzoekers, docenten en activisten zou moeten bekoren. Het werk bevat dan ook geen enkele figuur of grafiek, en 1 (één) formule, die waarschijnlijk aan de aandacht van de editors ontsnapt is.

De lemma's kunnen in vijf domeinen ondergebracht worden: concepten, denkscholen, klassieke subdomeinen van de economie, economische geschiedenis en actuele debatten, instituties van het economisch vak.

Hoewel sommige feministische economen vinden dat de feministische economie een "ander" soort wetenschapsbeoefening behoeft dan de klassieke economie (zie bijvoorbeeld het werk van Gillian J. Hewitson, *Feminist Economics: Interrogating the Masculinity of Rational Economic Man*, Edward Elgar, 1999, besproken in dit tijdschrift, jg. 2000, nr. 2), lijkt dit boek veeleer het standpunt te huldi-

gen dat de feministische economie een thematische groepering is binnen de schoot van de economie met al haar scholen en benaderingen. Deze groepering is duidelijk zinvol als reactie op het verwaarlozen van een aantal feministische onderwerpen en problematieken door de *mainstream*-economie (zoals de welvaartscreatie door vrouwelijke arbeid, de economische rol van kinderopvang enz.), alsmede de soms "masculiene" uitgangspunten bij de economische analyse (bijvoorbeeld met betrekking tot de rollen binnen het gezin en de samenleving of de kenmerken van de "homo economicus").

Na enkele decennia academische activiteit en ook activisme is een "status questionis" van de feministische economie dan ook zeer welkom. Dit boek voldoet volkomen aan deze behoefte, en ontwijkt over het algemeen de voor de hand liggende valkuil die erin bestaat feministische retoriek te vermengen met economische analyse, zonder daarom de verschillen in opvattingen te willen verbloemen.

Tot slot nog dit: academici die zich inlaten met feministische thema's kunnen verondersteld worden gevoelig te zijn voor "glazen plafonds". Het feit dat er van de 88 auteurs slechts 2 (twee) *niet* uit de VSA, Canada, het Verenigd Koninkrijk, Australië of Nieuw-Zeeland komen, bewijst volgens mij dat deze (terechte) gevoeligheid soms selectief kan zijn.

Marc Jegers

Econometrics and Economic Theory in the 20th Century

Steinar Strøm, ed., *Econometrics and Economic Theory in the 20th Century: The Ragnar Frisch Centennial Symposium (Econometric Society Monographs, 31)*
Cambridge, Cambridge University Press, 1998, xiv + 629 blz. - Prijs: 24,95 GBP
ISBN 0-521-63365-6

Dit boek is het resultaat van een symposium dat het Departement Economie van de Universiteit van Oslo organiseerde naar aanleiding van de honderdste geboortedag van Ragnar Frisch (1895-1973). Deze memorabele econoom verkreeg in 1969, samen met Jan Tinbergen, de eerste Nobelprijs voor economie. Het boek is uitgegroeid tot een verzamelwerk van 19 essays van wereldbekende econometristen en kwantitatieve economen. De essays zijn verdeeld over zeven delen, die telkens handelen over de gebieden van economische wetenschap waarin Ragnar Frisch actief en creatief zijn talenten heeft ontplooid. Buiten het eerste deel, dat volledig gewijd is aan leven en werk van Frisch, vinden we een bespreking van zijn specifieke bijdragen nog terug in deel 2 (nutsmeting), in deel 4 (micro-economisch beleid), in deel 6 (macro-economische dynamica) en in deel 7 (macro-economische planning). Deel 3 en 5 gaan respectievelijk over productietheorie en econometrische methoden. Uiteraard was Frisch een van de "founding fathers" van de moderne wiskundige economie en van de "Econometric Society". Het is dan ook niet verwonderlijk dat verschillende essays een duidelijk wiskundig-economisch en/of econome-

trisch karakter hebben. Meer in het bijzonder geldt dit voor de bijdragen van Chipman (met o.m. een mooi bewijs van de stelling van Frisch en Waugh), Hausman en Newey (bekend om hun econometrische toetsen, o.a. heteroskedasticiteit, en hier handelend over parametervrije schatting van het exacte consumentensurplus, hetgeen o.m. toepasbaar is op de openbare financiën), Blundell (consumentenvraag en intertemporele allocaties), Griliches (productiefuncties: identificatie), Heckman (evaluering van de welvaartsstaat), Laffont (controverser marginale kosten / prijszetting), Stigum (wetenschappelijke verklaring in de econometrie), Pesaran en Shin (autoregressieve gespreide vertragingmodellering als benadering voor de coïntegratie-analyse), Maddala (econometrische problemen in financiële modellen), Johansen (niet-stationaire tijdreeksen en coïntegratie) en Hallett (over de nood aan macro-economische planning in markteconomieën, met drie voorbeelden binnen de Europese Monetaire Unie). Het verzamelwerk bevat echter ook minder wiskundig uitgewerkte essays, die meer algemeen toegankelijk zijn. Ze hebben betrekking op de investeringen en de economische groei (Jorgenson), op de conjunctuurcyclus (Klein, Thalberg e.a.) en op de macro-economische planning en het economisch beleid (Malinvaud, Bjerve). Velen kennen Ragnar Frisch vanzelfsprekend van zijn publicaties. Het is evenwel steeds interessant een auteur te kunnen positioneren in zijn eigen werk- en levenssfeer. Deze taak werd in de hier besproken bundel waargenomen door Bjerkholt, die meer in het bijzonder de rol van

Frisch heeft belicht bij de totstandkoming van de "Econometric Society" en van het befaamde tijdschrift *Econometrica*. Vervolgens hebben de Noren Andvig en Thonstad op een minutieuze wijze het leven van Frisch aan de universiteit van Oslo geschetst. Ten slotte heeft Strøm voor dit verzamelwerk een passende inleiding geschreven. Het boek bevat een grote rijkdom aan informatie, gepresenteerd door economen met wereldfaam. Ongetwijfeld zullen wiskundige economen en econometristen in het boek interessante visies en ontwikkelingen vinden. We durven het werk echter ook aanbevelen voor algemeen economen met een minder grote kwantitatieve kennis. Wellicht zal men dan meer begrip kunnen opbrengen voor de sterk mathematische ontwikkeling van de economische wetenschap in de twintigste eeuw. Ook zal men beseffen hoeveel controverser er binnen deze leefwereld bestaat en hoeveel hindernissen er overwonnen moesten worden. We nemen dan ook de uitspraak over van Chipman: wat de geschiedenis van het economisch denken zo boeiend maakt, is hoe de waarheid voortvloeit uit controverser.

Robert Van Straelen

The International Economy

Peter B. Kenen, *The International Economy. Fourth Edition*
Cambridge, Cambridge University Press, 2000, x + 609 blz. - Prijs: 27,95 GBP
ISBN 0-521-64435-6

Met dit werk over *The International Economy* is Peter B. Kenen al aan de

vierde uitgave toe. Net als in de derde editie wordt ook hier de klassieke opsplitsing behouden: een deel over de internationale handelstheorie en -politiek, en een deel over de monetaire benadering. Nieuw zijn o.m. de bespreking van de resultaten van de Uruguay-Ronde, de rol van de Wereldhandelsorganisatie, en de uitdagingen van de regionale handelsblokken. In het monetaire deel wordt o.m. een beroep gedaan op benaderingen van Paul Krugman en Maurice Obstfeld met betrekking tot respectievelijk de betalingsbalanstheorie en de toekomst van het mondiale monetaire systeem. Ook een bespreking van de EMU ontbreekt niet in het monetaire deel. Wie een cursus micro- en macro-economie heeft doorgemaakt, zal weinig problemen ondervinden bij de lectuur van dit boek. De analyse-techniek is in hoofdzaak grafisch, en wie geïnteresseerd is in de algebraïsche benadering vindt zijn gading in de bijlagen. Toch vertoont het werk een aantal storende tekortkomingen. De standpunten en de voorbeelden zijn in hoofdzaak Amerikaans. Typerend is bijvoorbeeld pagina 256, waar de effecten van de Europese Unie inzake handelsschepping en -verlegging aan bod komen. Kenen geeft in tabel 11-9 enkel de impact weer op de Verenigde Staten, maar zwijgt in alle talen over de gevolgen voor de 15 EU-landen. De theoretische benadering door Kenen van begrippen zoals comparatief voordeel en internationale ruilvoet is uitstekend. Maar wat men wel in diverse andere handboeken aantreft, en niet bij Kenen, is de wijze waarop de bovengenoemde begrippen ook empirisch gemeten

kunnen worden. Een bloemlezing van enkele concrete tekortkomingen:

- Onderaan pagina 245, bovenaan pagina 246 schrijft Kenen dat het internationale luchtvervoer nog steeds geregeld is door een netwerk van bilaterale overeenkomsten. Dat is echter al gedeeltelijk voorbijgestreefd ten gevolge van de deregulering in de Verenigde Staten en de Europese Unie, de wereldwijde allianties en sommige reeds bestaande "Open Skies Agreements".
- In tabel 11-8 op pagina 249 worden de 15 EU-landen opgesomd, met de vermelding dat de EMU van start ging in 1999. De auteur vermeldt niet dat bij de EMU slechts 11 landen betrokken zijn.
- Op pagina 259 staat: "Does membership in the EU make France more or less willing to liberalize trade with outsiders?" Maar Frankrijk kan een dergelijke politiek niet voeren, aangezien het gebonden is door het gemeenschappelijk buitentarief.
- Pagina 465 maakt gewag van tien EMU-landen, terwijl het er natuurlijk elf zijn.

Abstractie gemaakt van de opmerkingen, zullen geïnteresseerden in de internationale economie in dit boek een waardevolle studiebron kunnen vinden.

Paul Roosens

Microeconomic Theories of Imperfect Competition

Jean J. Gabszewicz en Jean-François Thisse, eds., *Microeconomic Theories of Imperfect Competition: Old Problems and New Per-*

spectives (The International Library of Critical Writings in Economics, 102)
Cheltenham (VK) / Northampton (MA, VS),
Edward Elgar, 1999, lxii + 776 blz. - Prijs:
180 GBP
ISBN 1-85898-146-8

Uitgeverij Edward Elgar zette met de reeks "The International Library of Critical Writings in Economics" duidelijk een successtory op. Het voorliggend werk, nr. 102 in de reeks, illustreert ten volle het nut van zulke publicatie. Bovendien vormen de twee Belgische editors van dit deel, allebei verbonden aan CORE-UCL, voor ons een extra aantrekkingspool.

Dit werk omvat 44 bijdragen over het thema "micro-economische theorieën van onvolmaakte concurrentie". De editors vertrekken daarbij van de vier assumpties waaraan een volmaakt concurrentiële omgeving moet voldoen:

- het aantal kopers en verkopers in de markt is zo groot dat niemand verwacht door eigen acties de marktprijzen te beïnvloeden, m.a.w. men is steeds prijsnemer;
- er zijn geen in- en uitredrempels;
- het op de markt verkochte product is homogeen;
- alle partijen hebben perfecte informatie over de marktprijs. Samengevat: in een perfect concurrentiële markt vatten prijzen alle informatie samen die de economische agenten nodig hebben om hun productie- en consumptiebeslissingen te nemen.

Men gewaagt van onvolmaakte concurrentie wanneer (ten minste) een van deze vier voorwaarden niet is vervuld. De editors beperken nog verder, o.a. naar die marktsituaties

waarbij een bewuste interactie tussen agenten optreedt, zodat bijv. monopolies niet aan bod komen. Op die manier wordt het werk ingedeeld in een vijftal thema's: hoeveelheds- en prijsconcurrentie; intredrempels; productdifferentiatie; onvolledige informatie; algemeen evenwicht met onvolmaakte concurrentie.

We vermelden expliciet de prachtige inleiding, een gestructureerd overzicht dat op zich reeds de aanschaf van dit werk verantwoordt. Uit de synthese krijgt de lezer suggesties voor verder onderzoek aangereikt, o.a. inzake de koppeling tussen marktmacht en schaalvoordelen. *Microeconomic Theories of Imperfect Competition* is een werk dat zonder meer kan worden aanbevolen.

Eddy Van de Voorde

Coordination Games

Russell W. Cooper, *Coordination Games: Complementarities and Macroeconomics*
Cambridge, Cambridge University Press,
1999, xiv + 163 blz. - Prijs: 10,95 GBP
ISBN 0-521-57896-5

De bedoeling van dit werk is een synthese te geven van onderzoek in het domein van complementariteiten in de macro-economie. Dit onderzoek vindt plaats binnen de methodologie van coördinatiespelen. Coördinatiespelen zijn spelen waar niet zozeer de conflictrelatie onder de spelers belangrijk is, als wel het wederzijds vertrouwen en de verwachtingen. Oplossingen van zulke spelen kunnen een opvallend gebrek aan coördinatie onder de spelers vertonen. In zulke spelen zijn er

typisch multiple niet-coöperatieve evenwichten, die door alle spelers op dezelfde wijze gerangschikt worden. De acties van de spelers zijn strategische complementen. Dit wil zeggen dat een toename in het activiteitsniveau bij één agent de andere agenten ertoe aanzet om ook hun activiteit te verhogen. Aldus ontstaan er over de tijd heen simultane evoluties in deze niveaus, in dezelfde richting. Dit kan leiden tot "overreacties" op kleine (interne of externe) schokken.

In de eerste twee hoofdstukken geeft de auteur een algemene behandeling van zulke coördinatiespelen. In de volgende hoofdstukken wordt dit algemene model toegepast op verschillende mogelijke vormen van interactie onder de agenten. Hieronder valt de studie van economieën (1) waarin de technologie van elke individuele agent externaliteiten bevat, (2) met markten die imperfect competitief zijn en met "demand spillovers", (3) waarin agenten betrokken zijn in een zoekproces, en (4) met imperfecte informatie over de timing van discrete beslissingen van de agenten.

Het laatste hoofdstuk behandelt het overheidsbeleid. Hierin komt eerst de rol van de overheid aan bod indien er in de privé-sector externaliteiten voorkomen. Aangezien vertrouwenscrisissen vaak aan de basis liggen van coördinatieproblemen, heeft de overheid ook een belangrijke rol als "bouwer van vertrouwen". Ten slotte is het ook mogelijk dat de overheid zelf een bron is van coördinatieproblemen.

Elk hoofdstuk wordt opgebouwd rond een kernmodel, dat in detail wordt opgelost. Uitbreidingen van dit model worden dan verder in het

kort behandeld. Het resultaat van deze werkwijze is dat de lezer zich op die manier een stuk methodologie eigen maakt, en dat hij ook een goed overzicht verwerft van de literatuur.

Het boek is geschreven voor doctoraalstudenten die zich wensen te bekwamen in dit domein. Voor de andere onderzoekers is het een zeer nuttig overzicht. Op verscheidene plaatsen is het boek trouwens meer dan een overzicht, en worden er ook nieuwe resultaten afgeleid.

Coordination Games is een belangrijke bijdrage in een domein van de macro-economie dat in de toekomst enkel aan belang kan winnen.

Wilfried Pauwels

Financial Integration in East Asia

Gordon de Brouwer, *Financial Integration in East Asia*
Cambridge, Cambridge University Press,
1999, x + 283 blz. - Prijs: 35 GBP
ISBN 0-521-65148-4

De auteur stelt zich tot doel te onderzoeken en te evalueren in welke mate een aantal economieën in Oost-Azië en het westelijke gedeelte van het Stille-Zuidzeegebied financieel geïntegreerd zijn met de rest van de wereld. Het boek vult kennelijk een gat in de markt, aangezien aan het aspect financiële integratie in de regio in kwestie nog relatief weinig aandacht werd besteed, in tegenstelling tot aspecten zoals de intraregionale handels- en investeringsstromen.

Van bij de start (hoofdstuk 1) maakt de auteur duidelijk dat hij financiële integratie in Oost-Azië onderzoekt

(d.w.z. ten opzichte van de rest van de wereld) en niet financiële integratie van Oost-Azië. Overigens wordt ook terecht opgemerkt dat het proces van financiële integratie, al dan niet ondersteund door het nationale economische beleid, in hoge mate marktgedreven is. De beschouwde landen zijn Australië, de Filipijnen, Hongkong, Indonesië, Japan, Korea, Maleisië, Singapore, Taiwan en Thailand. De keuze is niet arbitrair, hoewel de beschouwde landen vooral om redenen van beschikbaarheid van gegevens werden geselecteerd.

Hoofdstuk 2 levert een analyse van de Aziatische crisis van 1997-1999, waarbij de auteur de gebeurtenissen ook evalueert vanuit een perspectief op langere termijn.

Het volgende hoofdstuk overloopt een aantal maatstaven van financiële integratie in Oost-Azië, alsook de diverse wettelijke beperkingen op buitenlandse kapitaaltransacties, e.d.

In hoofdstuk 4 onderzoekt de auteur de internationale interestpariteitsrelaties, waarbij hij zich beperkt tot de geldmarkt. De Brouwer argumenteert dat ongedekte interestpariteiten belangrijke informatie geven aangaande de graad van financiële openheid, te meer daar zij voor een aantal landen die kapitaalcontroles toepassen of "riskant" zijn, systematisch en voor lange periodes van nul verschillen.

Hoofdstuk 5 gaat in op de integratie van binnenlandse bank-geïntermidieerde markten en binnenlandse geldmarkten. Het is de bedoeling inzicht te krijgen in de transmissiemechanismen en in de impact van monetaire schokken op de nationale economie, door na te gaan op welke wijze en in welke mate prijswijzi-

gingen van verhandelde financiële activa doorwerken op de prijzen van de niet-verhandelde financiële activa zoals bankleningen en deposito's. De resultaten zijn interessant, hoewel Maleisië voor een probleem zorgt doordat zijn binnenlandse interestvoeten geen relatie vertonen met de internationale (waarschijnlijk door geregeld optredende kapitaalcontroles). Ook blijken Taiwan en Korea uitzonderingen te zijn inzake integratie met de rest van de wereld. Het volgende hoofdstuk is gewijd aan het effect van financiële integratie op de reële sfeer. Met behulp van een tweesectorenmodel onderzoekt de auteur de effecten van financiële integratie op "steady-state"-waarden van een aantal macro-economische variabelen, zoals de reële wisselkoers, de kapitaalvorming en de nettoverplichtingen ten opzichte van het buitenland. Daarna worden in hoofdstuk 7 de effecten beschouwd van financiële integratie in een eenvoudig intertemporeel model met bevolkingswijzigingen. Hier wordt een intertemporeel optimaliseringsmodel geschat, met een verouderende bevolking die slechts een beperkte toegang heeft tot de financiële markten.

Tot slot vat de auteur in hoofdstuk 8 zijn bevindingen samen, met grote nadruk op de beleidsimplicaties die her en der in de voorgaande hoofdstukken werden aangegeven.

Ludo Cuyvers

The Transfer of Economic Knowledge

Ernst Mohr, ed., *The Transfer of Economic Knowledge*
Cheltenham (VK) / Northampton (Mass., USA), Edward Elgar, 1999, xxi + 214 blz. - Prijs: 55 GBP
ISBN 1-85898-855-1

Het staat niet altijd goed om zich in een gezelschap van wetenschappers als "economist" te presenteren. Dat de imperialisten onder de humane wetenschappers hun methodologisch instrumentarium inzetten om zowat ieder maatschappelijk fenomeen onder de zon te analyseren, wordt niet steeds in dank afgenomen. Een voor de hand liggend studiedomein dat opvallend weinig aandacht kreeg is echter de economische wetenschap zelf. Om daar komaf mee te maken, werd in juni 1998 een colloquium gehouden in het Zwitserse Sankt Gallen. De centrale vraagstelling betrof de relatie tussen economisch wetenschappelijk onderzoek en de maatschappij in het algemeen. Concreet werd het economisch onderzoek beschouwd als een inputfactor in drie soorten productieprocessen: de transfer van economische kennis naar de overheid, naar de privé-sector en naar andere wetenschappelijke disciplines.

De resultaten van deze introspectieoefening zijn gebundeld in dit uiterst aanbevelenswaardige werk, waarin rigoureuze economische analyses afwisselen met overwegend beschouwende artikels. Nobelprijswinnaar James Buchanan toont aan hoe fundamentele attitudes ten aanzien van het marktmechanisme zowel het niet-academische als het

academische debat domineren. Een mooie toepassing van de economische methode is te vinden in Gebhard Kirchgässners werk over economische beleidsadviezen. De auteur veronderstelt dat de economist die aanbevelingen doet naar de politieke wereld "ook maar een mens" - ook maar een homo economicus - is. Dat is nauwelijks een wereldschokkend uitgangspunt. En toch. De implicatie is dat wetenschappelijke objectiviteit in beleidsaanbevelingen niet gegarandeerd is. Misschien vertelt de "expert" - gedreven door zijn eigenbelang - gewoon wat zijn opdrachtgever hem inluistert. Nochtans toont Kirchgässner aan dat adviezen van experts niet noodzakelijk zonder objectieve gronden zijn. Institutionele elementen - voornamelijk via het installeren van een discussieforum - kunnen ervoor zorgen dat beleidsaanbevelingen méér zijn dan ideologische uitspraken, dat ze tevens objectieve informatie bevatten. Objectiviteit is een gevoelig concept wanneer het erop aankomt beleid te voeren. De bijdrage van Anne Krueger documenteert het gebruik en misbruik van theoretische bevindingen aan de hand van voorbeelden uit de ontwikkelings-economie. De transfer van economische onderzoeksresultaten naar het politieke beleidsniveau vormt verder nog het voorwerp van drie andere teksten in het boek (Charles Wyplosz, Bob Coats en Heinz König). De transfer van economische onderzoeksresultaten naar de privé-sector verloopt in belangrijke mate via het universitair onderwijs. Manfred Gärtner documenteert de weinig benijdenswaardige plaats die het economieonderwijs momenteel in

neemt. Het dalende marktaandeel (onder meer ten voordele van de business- en managementopleidingen) is een fenomeen dat we ook in Vlaanderen maar al te goed kennen. Gärtner bespreekt gevolgen én mogelijke remedies. Hij argumenteert dat niet zozeer hoe als wel wát we onderwijzen de cruciale sleutelvariabele is om het tij alsnog te doen keren. Heinz Hauser en Sascha Spoun argumenteren dat veranderingen in de manier van onderwijzen wel degelijk de motor zullen zijn achter toekomstige ontwikkelingen in het universitaire economieonderwijs. Meer concreet analyseren zij hoe de introductie van nieuwe media de huidige "industriële structuur" van het academisch onderwijs zal beïnvloeden. Interdisciplinariteit kan uiteraard ook vruchtbaar én wederkerig zijn. Bruno Frey toont aan hoe de economische analyse - en meer bepaald de analyse van de publieke sector - gebaat kan zijn met het integreren van een aantal beproefde psychologische concepten. Interdisciplinariteit is een concept dat nogal eens hoog in het vaandel wordt gedragen door onderzoekers die zelf veilig binnen hun eigen onderzoeksdomein resideren. Ieder interdisciplinair onderzoek gaat gepaard met zeer specifieke (door Ernst Mohr onderzochte) communicatieproblemen. Dergelijke problemen herinneren er systematisch aan dat wetenschappers uit verschillende disciplines wel degelijk "een andere taal" spreken en dat ze "anders" redeneren. Ze vormen daarom zowel een steevaste bron van ergernis en misverstanden als (vooral) van verrijking. Voor al wie betrokken is bij de transfer van economische kennis vormt *The Transfer of Economic Knowledge*

een aan te bevelen boek. Het gaat over ons. En, laten we toegeven: het gebeurt niet iedere dag dat er zo'n boek verschijnt. Zowel leer- als nieuwsgierigheid kunnen, net als ijdelheid, een motief vormen om het boek te lezen. Enkel in het laatste geval dreigt de lezer bedrogen uit te komen.

Bruno Heyndels

Onderzoeksmethoden

Harm 't Hart e.a., *Onderzoeksmethoden. Derde, herziene druk*
Amsterdam/Meppel, Uitgeverij Boom, 1998,
381 blz. - Prijs: 62 NLG
ISBN 90-5352-451-7

Met dit boek trachten de auteurs het bijzonder ruime veld van kwalitatieve en kwantitatieve onderzoeksmethoden voor gedrags- en maatschappijwetenschappen te structureren en te doorgronden. Het werk is origineel opgebouwd en beslaat elf hoofdstukken. Het vertrekt van een reeks "cases" van maatschappelijk onderzoek die het voorwerp waren van rapportering in de media. Dat gebeurt in het eerste hoofdstuk, waarin het communicatieproces van wetenschap wordt toegelicht. Het tweede hoofdstuk bespreekt vervolgens een aantal voorbeelden van onderzoek die zich situeren in het kader van de eerder genoemde wetenschappen. Een derde hoofdstuk is gewijd aan het onderzoeksplan, terwijl in het vierde en het vijfde hoofdstuk de soorten van onderzoek respectievelijk de uitspraken in onderzoek aan de orde komen. Het zesde hoofdstuk han-

delt over operationaliseren, betrouwbaarheid, geldigheid en bruikbaarheid.

In hoofdstuk zeven worden vervolgens experimenten en quasi-experimenten besproken, waarna respectievelijk de enquête (hoofdstuk 8) en het veldonderzoek (hoofdstuk 9) worden doorgelicht. De laatste twee hoofdstukken (10 en 11) zijn gewijd aan het gebruik van bestaande gegevens bij onderzoek, alsmede aan de verslaggeving en het communiceren van onderzoeksresultaten. Telkens wordt verwezen naar de "cases" van het eerste hoofdstuk om de concepten te verduidelijken. In de linkermarge van elk blad worden cursief ook vele sleutelbegrippen vermeld, die daarnaast in de eigenlijke tekst worden uitgewerkt. Het boek bevat op diverse plaatsen allerlei opgaven, waarvan de oplossingen en de antwoorden ter controle achteraan in het werk zijn opgenomen. Dit bijzonder degelijke werk kunnen we warm aanbevelen voor allen die geconfronteerd worden met het evalueren van onderzoek of zelf onderzoek moeten verrichten. Zij zullen in dit werk een grote rijkdom aan ideeën vinden over de manier waarop onderzoek kan worden opgestart en uitgewerkt. Tevens zullen ze geattendeerd worden op mogelijke valkuilen en die dus kunnen vermijden. Ook voor studenten die een doctoraal programma volgen en zich voorbereiden op het schrijven van een proefschrift, zal de studie van dit werk bijzonder leerrijk en vruchtbaar blijken.

Robert Van Straelen

Introduction to Linear Algebra

Donald J. Wright, *Introduction to Linear Algebra*
Boston, WCB/McGraw-Hill, 1999, ix + 392 blz. - Prijs: 26,99 GBP
ISBN 0-07-116849-4

Een grondige kennis van lineaire algebra is misschien niet echt noodzakelijk om een succesvol zakenman te worden, de academicus kan er wel baat bij hebben. Het is dan ook uit dat oogpunt dat het boek van Wright, gericht naar tweedejaarsstudenten wiskunde en bedoeld als een inleiding, hier bekeken wordt.

Er zijn zeven hoofdstukken: zes reële (lineaire systemen en matrices, euclidische ruimtes, orthogonaliteit, lineaire transformaties, determinanten (zonder bewijzen die gebruikmaken van permutatieresultaten), diagonalisatie met uiteraard eigenwaarden, eigenvectoren en kwadratische vormen), en één over abstracte vectorruimten. Alle hoofdstukken bevatten veel voorbeelden en oefeningen, een selectie van oplossingen staat achteraan. De figuren zijn sober en verhelderend, er is geen bibliografie.

De vereiste voorkennis is beperkt (zelfs matrices en hun eigenschappen worden behandeld), de uiteenzettingen helder, met aandacht voor de intuïtie achter de wiskunde. Een kleine smet is de typografische chaos: in principe worden voorbeelden en oefeningen, maar ook stellingen en bewijzen in een kleiner lettertype weergegeven, wat ze eenzelfde "status" geeft, geheel ten onrechte. Hoewel het niet gericht is naar economen, heb ik dit boek met plezier gelezen (ieder diertje zijn pleziertje, moet u maar denken) en de indruk

gekregen dat ik over het algemeen begreep waar het over ging. Bijgevolg zullen collega's er geen moeite mee hebben, en is het dus een aanrader voor iedereen die bij zichzelf de behoefte onderkent een dieper inzicht te verwerven in de lineaire algebra.

Marc Jegers

Testleer en testconstructie

W.P. van den Brink en G.J. Mellenbergh, red., *Testleer en testconstructie*
Amsterdam, Boom, 1998, 454 blz. - Prijs: 69,50 NLG
ISBN 90-5352-239-5

Dit werk is tot stand gekomen in de Vakgroep Psychologische Methodenleer van de Faculteit Psychologie aan de Universiteit van Amsterdam. Het omvat 13 hoofdstukken van diverse auteurs en behandelt de theoretische begrippen en modellen op het tweede psychometrische niveau, met name de constructie en de aanwending van meetinstrumenten. Empirische wetenschappen en onderzoek vertonen heel wat gemeenschappelijke kentrekken. Zo zijn er duidelijke verwantschappen qua aangewende methoden tussen vakgebieden als psychometrie, biometrie, econometrie en sociometrie. Uiteraard vinden we de toepassing van dergelijke empirische methoden ook terug in sommige bedrijfseconomische pijlers van de toegepaste economie, zoals bijv. accountancy, financiering, marketing, organisatie en human resource management. In een inleidend hoofdstuk geeft G.J. Mellenbergh een overzicht van basisbegrippen. W.P. van den Brink

behandelt in hoofdstuk twee de modellen voor testcores, terwijl P.F. Sanders in hoofdstuk drie vervolgt met een uiteenzetting over generaliseerbaarheidstheorie. De draad wordt dan weer opgenomen door G.J. Mellenbergh, die in hoofdstuk vier de algemene principes van itemresponsmodellen uitwerkt, waarna hij in hoofdstuk vijf het eenfactormodel voor continue en metrische itemresponsen ontwikkelt en in hoofdstuk zes de modellen voor discrete itemresponsen. In hoofdstuk zeven bestudeert F.J. Oort het schendingsvraagstuk, waarmee verwezen wordt naar onbedoelde trekken die een itemscore kunnen beïnvloeden. M.E.A. Stouthard analyseert in hoofdstuk acht het bekende validiteitsprobleem, waarna P. Oosterveld en H.C.M. Vorst in hoofdstuk negen de bespreking aannemen van de constructie van meetinstrumenten. In hoofdstuk tien gaat M.E.A. Stouthard dieper in op de analyse van tests. Ten slotte volgen

twee hoofdstukken (11 en 12) over testgebruik, eerst beschrijvend (W.P. van den Brink en M. Engels-Freeke) en vervolgens beslissend (G.J. Mellenbergh en M. Gode). Dan volgt een slotbeschouwing (hoofdstuk 13) door G.J. Mellenbergh.

Alle hoofdstukken, behalve 9 en 13, zijn voorzien van een reeks opgaven met afzonderlijke uitwerkingen.

Uiteraard is *Testleer en testconstructie* vooral bedoeld voor psychologiestudenten en voor al wie belangstelling heeft voor psychometrie. Toch bevat het ook heel wat informatie die dienstig kan zijn voor andere disciplines dan de psychologie, meer bepaald voor al wie zich toelegt op empirisch onderzoek. Hoewel de meeste opgaven en voorbeelden vanzelfsprekend betrekking hebben op de psychologie, heeft het boek, qua methoden van empirisch onderzoek, een o.i. bijzonder te waarderen multidisciplinair karakter.

Robert Van Straelen

Arbeidseconomie

Buitenspel

J. Veenman m.m.v. E.P. Martens en A.W.M. Odé, *Buitenspel: over langdurige werkloosheid onder etnische minderheden*
Assen, Van Gorcum, 1998, viii + 168 blz. - Prijs: 45 NLG
ISBN 90-232-3430-8

Het boek van Veenman e.a. toont hoever Nederland, in vergelijking met zijn buurlanden, staat op het vlak van onderzoek inzake minderheden in de samenleving. Hoewel

de positie van etnische minderheden in de Nederlandse samenleving op alle vlakken werd geanalyseerd, kent dit soort onderzoek geen einde. Het onderzoek naar de positie van etnische minderheden op de arbeidsmarkt in Nederland bevindt zich in een tweede stadium, met name het blootleggen van de achterliggende oorzaken van de zwakke positie van etnische minderheden op de Nederlandse arbeidsmarkt. Het empirisch onderzoek wordt slechts gebruikt om een aantal vast-

stellingen te consolideren. Uit deze publicatie blijkt dat dit soort werk niet overbodig is, rekening houdend met de snelle verandering van de arbeidsmarkt. In hun publicatie concentreren de auteurs zich op de langdurige werkloosheid. De algemene aanzet voor dit onderzoek was de vraag hoe het komt dat leden van etnische minderheden in Nederland, in het bijzonder Turken en Marokkanen, niet aan de bak komen, ondanks een flinke banengroei en een snelle afname van de langdurige werkloosheid in Nederland. Op basis van een kwantitatieve en kwalitatieve benadering concentreren Veenman e.a. zich op de oorzaken van de langdurige werkloosheid. Dit lijkt geen gemakkelijke taak, mede omdat er geen gestandaardiseerde definitie van langdurige werkloosheid bestaat. Na een boeiende, uitgebreide theoretische en kwantitatieve benadering van de werkloosheid, hebben de auteurs aan de hand van verschillende hypothesen en thesen (conjunctuur-, transformatie-, discriminatie-, deficit- en differentietheorie) (hoofdstuk 3) geprobeerd de kenmerken van langdurig werklozen onder de etnische minderheden in kaart te brengen. Er werd vooral gezocht naar het waarom van de ongunstige positie van allochtone werklozen. Nadien komen de gevolgen van de langdurige werkloosheid onder etnische minderheden aan bod: voor de doelgroep zelf en voor de Nederlandse samenleving in het algemeen (hoofdstuk 4). Het blijkt dat die gevolgen zich op verschillende niveaus manifesteren: op het individuele niveau (psychologische aan-

tasting, gevoel van nutteloosheid zoals Jahoda heeft aangekaart), op het niveau van de directe sociale omgeving (spanningen binnen het huishouden) en op het niveau van de samenleving als geheel (werkloosheid is een vreter van potentiële arbeidskrachten en heeft directe effecten op de internationale concurrentiepositie van Nederland). In een vijfde hoofdstuk formuleren de auteurs beleidsaanbevelingen om de werkloosheid onder etnische minderheden te lijf te gaan. Werkloosheid onder etnische minderheden zou vandaag dé kopzorg moeten zijn van elk democratisch beleid. Dit boek vormt opnieuw een aanzet tot reflectie over de werkloosheid en haar gevolgen voor de gehele sociale textuur van de samenleving. Daarnaast is dit werk - zoals trouwens ook andere uitgaven onder leiding van Veenman - een uitstekend instrument om ook in België de werkloosheid onder etnische minderheden te onderzoeken. Ondanks de veelvuldige onderzoeken rond werkloosheid onder etnische minderheden, blijkt deze publicatie allesbehalve overbodig. Nog maar eens blijkt dat de realiteit van het thema op het terrein zeer snel verandert. Willen beleidsvoerders op de bal kunnen spelen, dan is een voortdurende opvolging van de maatschappelijke evolutie geen luxe maar noodzaak. Al bij al vormt deze uitgave boeiende literatuur voor al wie een diepe kennis wil verwerven van de werkloosheidsproblematiek onder etnische minderheden.

Youssef Ben Abdeljelil

Ontwikkelingseconomie

Neo-liberalism or Democracy?

Arthur MacEwan, Neo-liberalism or Democracy?: Economic Strategy, Markets and Alternatives for the 21st Century
Londen / New York, Zed books, 1999, ix + 255 blz. - Prijs: 15,95 GBP
ISBN 1-85649-725-9

Het is uitzonderlijk een boek te vinden dat voor een groot deel overeenkomt met wat je over een aantal essentiële mondiale vragen denkt en schrijft zonder enig contact met de auteur. Dit wil zeggen dat er over dergelijke vragen ook stilaan een soort ideeënconsensus ontstaat, die door velen wordt gedeeld over de grenzen heen. Dit boek van MacEwan is er een van dat type. Zijn hoofdstelling is dat de mondialisering geen monolithische pletwals is waar geen alternatieven voor bestaan. Integendeel: de mondialisering creëert ook zelf haar tegenbewegingen en opportuniteiten om te komen tot wat de auteur een "democratisch economisch alternatief" noemt.

In het eerste deel ontkracht MacEwan enkele van de ondersteunende mythen waarop het adagio "there is no alternative" voor de huidige mondialisering gestoeld is. In het tweede (voor Europeanen allicht zwakkere) deel schetst hij de elementen voor zo'n democratisch alternatief.

Zijn vaststellingen aan het begin van het boek kunnen samengevat worden in: "plus ça change, plus ça reste la même chose". In de loop van de twintigste eeuw hebben zich inderdaad radicale veranderingen voor-

gedaan, met een enorme technologische vooruitgang en ook verbeteringen in de levensverwachting over de hele wereld als uitvloeisel. Maar de gelijkheid tussen de mensen heeft daar geen gelijke tred mee gehouden: de ongelijkheid is in het tijdperk van mondialisering en over de 20ste eeuw als geheel niet gedaald, integendeel. Wereldwijde communicatie en rijkdom zijn als geheel wel toegenomen, maar de stijging van de ongelijkheid blijft grote zorgen baren, evenals de toename van conflicten, vernietiging van gemeenschappen, verzwakking van de natiestaat en de milieuaantasting. Voor deze wereldwijde problemen brengt de mondialisering, als deregulatie van goederen-, personen- en kapitaalverkeer, geen automatische oplossingen.

Het sterke punt van het boek is dat MacEwan zich niet laat meeslepen door gemakkelijke slogans. Vanuit goed opgebouwde argumenten en ondersteunend empirisch onderzoek gaat hij in tegen de pessimistische visie dat de mondialisering en de inherente expansie van markten onafwendbaar zijn en dat er dus geen alternatieven beschikbaar zijn. Markten zijn niet natuurlijk en zijn altijd het resultaat geweest van "human agency" en machtsverhoudingen. Markten en marktsamenlevingen zijn zeer verscheiden en kunnen zowel positieve als negatieve gevolgen hebben voor de (on)gelijkheid. Vrije werking van de markt leidt niet automatisch tot een verbetering in de toegang van de meeste mensen tot menswaardige leefomstandigheden. Er is niets

"natuurlijks" aan markten en de marktsamenleving: ze kunnen dan al in staat zijn om schaarse middelen efficiënt te alloceren, maar een waarborg voor meer gelijkheid en minder armoede zijn ze geenszins. Dit wil niet zeggen dat een mate van ongelijkheid die gebaseerd is op verdienste niet noodzakelijk is, maar verschillende vormen van ongelijkheid, gebaseerd op geboorte, geslacht en ras, zijn zelfs nadelig voor de economische groei. Het derde hoofdstuk - waarin de auteur de vloer aanveegt met de gedachte dat ongelijkheid en armoede er altijd geweest zijn en in het neoliberale denken zelfs noodzakelijk zijn voor economische groei - is volgens mij het sterkst. Hij betoogt daarin uitdrukkelijk tegen de opvatting die in de ontwikkelings-economie wijdverbreid is: dat ongelijkheid een noodzakelijk stadium is (de geïnverteerde u-curve). In het tweede hoofdstuk vernietigt hij een andere mythe in het neoliberale discours: de noodzaak van internationale deregulering van handels- en financieel verkeer.

In het tweede deel behandelt MacEwan de alternatieven. De kwestie is niet of er overheidsinitiatief moet zijn, maar hoe de overheid tussenkomt om markten bij te sturen, te investeren in sociale programma's (vooral onderwijs, opleiding en gezondheid) en de toekomst van de volgende generaties veilig te stellen. Deze rol van de overheid zal slechts gedragen kunnen worden door een actief en uitgebreid middenveld, dat de machtsconcentratie van economische en politieke actoren kan controleren.

Stefaan Marysse

Development Macroeconomics

Pierre-Richard Agénor en Peter J. Montiel, Development Macroeconomics. Second Edition

Princeton, New Jersey, Princeton University Press, 1999, xix + 871 blz. - Prijs: 41 GBP ISBN 0-691-00677-6

Gedurende het voorbije decennium zijn er in de macro-economische context van de ontwikkelingslanden merkwaardige wijzigingen opgetreden. Er is o.m. en allereerst de vrij algemeen verspreide opkomst van nieuwe politieke regimes, die specifiek georiënteerd zijn op macro-economische stabilisatie, gekoppeld aan markt vriendelijke structurele hervormingen. Maar niet minder belangrijk is de vernieuw(en)de en vlottere toegang van de ontwikkelingslanden tot de internationale kapitaalmarkten. Onlosmakelijk is daarmee verbonden het ter discussie stellen van de bijna aartsvaderlijke wijsheid (al dan niet verscholen in het systeem) van vaste wisselkoersen midden in een turbulente wereld van kapitaal mobiliteit, alsmede het bijna modieuze propageren van diverse vormen van en variaties op kapitaalcontrole. Kortom, niettegenstaande het dringender op de voorgrond treden van veelal structurele thema's (inkomensverdeling, armoede, werkloosheid, hervormingen van de voorouderlijke rechtssystemen, de prominente rol van de zogenaamde "civil service", verbeteringen in de rekenplichtigheid, doorzichtigheid van bestuur en nog veel meer), blijft het stabiliseringsvraagstuk een centrale plaats innemen in de macro-economische problematiek van die landen.

In de nieuwe editie van dit werk (de

eerste dateert van 1996 en kende terecht grote bijval) hebben de auteurs op deze trendveranderingen en accentverschuivingen deskundig ingespeeld. Daarenboven is uiteraard het empirische en analytische materiaal bijgewerkt. Naast de verbreding van de waaier van structurele vraagstukken en de gevolgen daarvan voor de groei op middellange en lange termijn, werden nieuwe hoofdstukken toegevoegd over het beheer van kapitaal invoer en van wisselkoersrisico's. Doorheen het hele werk dringt de gedachte door dat, bij het bespreken van vraagstukken van economische politiek, rekening moet worden gehouden met belangrijke verschillen in de structuur van ontwikkelingslanden, uiteraard t.o.v. ontwikkelde landen maar ook t.o.v. elkaar. Dat is precies het "Leitmotiv" van dit boek; het betekent meteen ook de rechtvaardiging van de stelling van Agénor en Montiel dat de macro-economische analyse van de ontwikkelingslanden fundamenteel verschillend is van die van de industrieel-ontwikkelde landen. Deze stelling is geenszins nieuw en zeker niet onjuist; dat ze nu "politiek correct" wordt bevonden is wel nieuw en tevens bemoedigend. De "overall strategy" van de auteurs bestaat erin, waar mogelijk, elke poging te vermijden om de bestaande macro-economische literatuur over ontwikkelingslanden te herformuleren in een optimalisatiecontext, opdat en zodat al te ingewikkelde wiskundige modellen plaats kunnen maken voor eenvoudiger modellen met zuivere, duidelijke economische en politieke implicaties. Waar nochtans de verschillende variaties op het desinflatie thema worden beproven, belanden we bij een reeks modellen met

gedragsfuncties, die wel afgeleid zijn uit een optimalisatiecontext. Hierdoor wordt aangetoond hoe dit type van analyse met vrucht kan worden toegepast op het geval van een ontwikkelingsland. Agénor en Montiel redeneren in het perspectief dat de economisch handelende mens in de ontwikkelingslanden niet anders handelt dan de "homo economicus" in de ontwikkelde landen, althans niet op een manier die inconsistent is met de rationele optimaliseringselementen van de neoklassieke economische analyse. Dit impliceert dat het standaardarsenaal van moderne macro-economische analyse-instrumenten even relevant kan zijn voor ontwikkelingslanden als voor industrieel-ontwikkelde landen. In dit perspectief zijn slechts andere (verschillende) modellen nodig om bekende thema's te analyseren, aangezien geopereerd wordt in een andere (verschillende) omgeving.

Development Macroeconomics is geen gemakkelijk werk. Een degelijke voorkennis van macro-economie en van internationale economie is vereist. Om het in zijn geheel ten volle te kunnen savoureren, beschikt men het best over een behoorlijke kennis van de gebruikelijke algebra, van stelsels of systemen van differentie- en differentiaalvergelijkingen, van dynamische optimalisatietechnieken. Wat niet strikt noodzakelijk is voor de argumentatie (maar daarom nog niet overbodig) en tevens meestal mathematisch vrij ingewikkeld ligt, wordt in een appendix "opgeborgen" of "uitgestald", al naargelang. Zonder enige reserve kan dit boek, dat overigens typografisch voortreffelijk verzorgd is, stellig worden aanbevolen.

Jacques Meganck

Personeelsbeleid

Werven en selecteren voor professionals in Nederland en België

Loek van den Broek, Hendrik Derycke en Loek Wijchers, Werven en selecteren voor professionals in Nederland en België
Z. pl., Kluwer, 1999, 375 blz. - Prijs: 1.495 BEF
ISBN 90-267-2977-4

Dit lijvige handboek biedt een uitgebreid en vrij volledig overzicht van de diverse aspecten van het instroomvraagstuk in organisaties. Getiteld op de arbeidsmarktschaarste is immers veeleer het vinden van mensen dan het selecteren (en vaak het vasthouden) van kandidaten een probleem. Het klassieke stappenplan wordt systematisch en duidelijk doorlopen: is er wel een vacature?; wat omvat de functie?; hoe wordt de procedure gepland?; wat is het belang van de arbeidsmarkt?; hoe werven?; wat zijn de verschillende selectietools?; tot en met de besluitvorming en de arbeidsvoorwaardendiscussie. Ook de relevante wetgeving en de noodzakelijke voorbeelddocumenten zoals een standaardcontract worden aangeboden. De informatie is relevant, zowel voor België als voor Nederland. Het geheel wordt op een vlotte wijze en met een aantal voorbeelden of checklists uitgewerkt. Voor de beginner is dit boek zeker een goede start en voor de professional een standaardwerk. Toch is het werk ook op enkele punten voor verbetering vatbaar. Ten eerste mis ik de aansluiting met het actuele "competentiedenken", waarin - zeker wat werving en selectie be-

treft - nieuwe aanknopingspunten aanwezig zijn en waar vele bedrijven vandaag hun personeelstools op afstemmen. Dit betekent meteen dat de auteurs de klassiekere aanpak verkozen hebben, hoewel dit hun bekend is.

Ten tweede mis ik "echte" voorbeelden. Zo wordt bijv. op blz. 133 de postbakoefening ("in basket") - vaak gebruikt in assessment centers bij instroom - in "woorden" verteld. Of de lezer begrijpt wat er wel en niet gebeurt, blijft toch maar de vraag. En hoe je de oefening geldig en betrouwbaar kunt "ontwikkelen" of waar je ze kunt aankopen ook. Hier zou verwezen kunnen worden naar een bijlage met een concrete "voorbeeldmap met brieven" en een toelichting bij wat een "goede" en wat een "slechte" conclusie van de sollicitant zou zijn.

Ten derde is de bronvermelding soms beperkt. Zo wordt bijv. op blz. 164 gesteld: "Een onderzoek aan de Universiteit van Groningen bevestigt (...)". Waarom de geïnteresseerde lezer niet concreet verwijzen naar de bron?

Ten vierde: de bibliografie is vooral Nederlandstalig en er wordt te weinig gewezen op de personeelswetenschappelijke literatuur die een bepaalde praktijk al dan niet ondersteunt en vooral uit de internationale tijdschriften moet komen.

Een vijfde vraag houdt verband met het soms terecht benadrukken van actuele innovaties. Een voorbeeld is het plaatsen van een vacature op het internet; de lezer krijgt ook internet-sites. Toch blijf ik met de vraag zitten wie je daar vooral mee kunt be-

reiken. Met andere woorden: wat is de relevantie voor "mijn" vraag of zoektocht op de arbeidsmarkt? We weten immers dat het veeleer jonge professionals zijn die zoeken via het internet, dat veeleer de ICT-mensen via dit kanaal bereikt kunnen worden, enz. Het kaderen van een "tool" op basis van (wetenschappelijke) informatie kan een bepaalde techniek ook relativiseren.

Een laatste bedenking is dat veel informatie op een cd-rom kan worden

aangeboden. De verschillende ontwerpdocumenten (standaardbrieven, contracten enz.) kunnen bijvoorbeeld op cd-rom aangeboden worden, zodat de klant er direct mee aan de slag kan. Ook voorbeelden van tests of videofragmenten kunnen zo de geschreven informatie duidelijker onderbouwen. Een cd-rom kan hier een meerwaarde bieden bij het overigens reeds volledige handboek.

Erik Henderickx

Maatschappelijke problemen

Community involvement in health development

Haile Mariam Kahsay en Peter Oakley, eds., Community involvement in health development: a review of the concept and practice (Public Health in Action, 5)
Genève, World Health Organization, 1999, v + 160 blz. - Prijs: 52 CHF (in ontwikkelingslanden 36,40 CHF)
ISBN 92-4-156193-9

Dit boek gaat over de toegankelijkheid van gezondheidszorg in de armste landen van de derde wereld. Het uitgangspunt is dat participatie en basisgezondheidszorg de voornaamste pijlers zijn voor een bredere toegang tot de gezondheidszorg. Volgens de auteurs is participatie een ruim begrip, dat aan heel wat kritiek onderhevig is. Ze geven een interessant overzicht van het concept sinds de jaren tachtig, en stellen dat participatie vooral betrekking heeft op inspraak en machtsverwerving. In de praktijk wordt de betrokkenheid van de lokale gemeen-

schappen echter gereduceerd tot een grotere financiële en administratieve inbreng bij de toelevering van curatieve gezondheidszorg. Participatie in de gezondheidssector is dan ook een ruimer begrip: het gaat om zorgverstrekkers en individuen die de toegang tot en de kwaliteit van de gezondheidszorg bespreken en bewaken door gezondheidscomités op te richten die toezicht houden op het functioneren van gezondheidscentra. Dit debat is niet nieuw, maar de auteurs geven een volledig overzicht van de manier waarop het institutioneel binnen de Wereldgezondheidsorganisatie wordt gevoerd (weliswaar erg langzaam) en van de gevolgen daarvan voor het gezondheidsbeleid in ontwikkelingslanden.

Maar de belangrijkste bijdrage van dit boek ligt in de inzichten en praktijken omtrent de hervorming van de publieke gezondheidszorg. Steeds meer overheden organiseren de gezondheidszorg op districtsniveau. Dat vergt een reorganisatie

van het gezondheidssysteem en een andere houding en vertrouwensband tussen "partners". Decentralisatie en financiële autonomie, zo sterk gepromoot door de Wereldbank, zetten er overheden toe aan om meer bevoegdheden te verlenen aan districten. De auteurs pleiten voor participatie op het niveau van gezondheidsdistricten. Ze maken gebruik van een nieuw concept: "gemeenschapsparticipatie in gezondheidsontwikkeling", waarbij een proces tussen lokale overheid en gemeenschappen in de planning, de uitvoering en het gebruik van gezondheidsinitiatieven wordt nagestreefd. De drie uitvoerige casestudies, over Bolivia, Senegal en Nepal, tonen echter aan dat deze nieuwe aanpak geen onverdeeld succes is. Niettegenstaande het boeiende overzicht van nieuwe ontwikkelingen en concepten inzake basisgezondheidszorg en participatie, vertoont dit boek een aantal tekortkomingen. Ten eerste staat of valt het succes van het gezondheidsdistrict met de betaalbaarheid ervan. In Afrika ontstaan er honderden mutu-

aliteiten, die niet enkel instaan voor de financiering, maar ook voor een ruimere aanpak inzake preventie en gezondheidseducatie. Dikwijls situeren deze mutualiteiten zich op districtsniveau. Daarover is in het boek weinig of niets te vinden. Ten tweede zijn de casestudies wel boeiend maar naar mijn mening niet echt overtuigend. Ik krijg dus de indruk dat het nog veel te vroeg is om te concluderen dat dit model werkt. Bovendien zijn er recentere experimenten bekend, die in dit boek niet worden opgenomen. Ten slotte: in december 2000 heeft in Bangladesh een volkstribunaal plaats, met de bedoeling een handvest op te stellen voor een toegankelijke gezondheidszorg in het kader van "Gezondheid voor Allen". Heel wat van de inzichten in dit boek zullen daar zeker getoetst worden aan de hand van casestudies. Dan pas zal blijken hoe relevant dit boek is voor het debat over de toegang tot de gezondheidszorg in de armste landen.

Patrick Van Durme

Economisch en Sociaal Tijdschrift: Auteursinstructies

- 1 Artikelen worden ingestuurd in twee exemplaren. De tekst mag geen identificatiegegevens van de auteur(s) bevatten.
- 2 Artikelen tellen maximaal 25 bladzijden (met 1,5 regelafstand).
- 3 Elk artikel moet een Nederlandse samenvatting en een Engelse abstract bevatten.
- 4 Het artikel moet overzichtelijk gestructureerd zijn, met treffende kopjes en subkopjes. Breng met witregels een logische indeling in alinea's aan. Gebruik het volgende basisschema:
 Samenvatting
 Inleiding (of probleemstelling)
 Middendeel
 Besluit (of conclusies, aanbevelingen)
 Bibliografie
 Abstract
- 5 Probeer het aantal voetnoten te beperken; meestal kunt u ze in de tekst verwerken. Voetnoten worden doorlopend genummerd.
- 6 Tabellen en figuren
 Tabellen en figuren komen op aparte bladzijden. In de tekst vermeldt u waar de tabel/figuur bij voorkeur moet worden geplaatst. In de tekst verwijst u duidelijk naar tabellen en/of figuren, bijv. "Uit figuur 1 blijkt dat ..." of "Tabel 4 bevat gegevens over ...". Elke illustratie moet een titel en een bronvermelding hebben. Tekst in figuren en tabellen moet in het Nederlands gesteld zijn. Als u materiaal gebruikt dat reeds elders gepubliceerd is, dient u zelf de uitgever vooraf om toestemming tot overname te vragen.
- 7 Literatuurverwijzingen
 In de tekst verwijst u met de achternaam van de auteur(s), gevolgd door het jaartal en de bladzijde(n):
 "kan daaruit worden afgeleid dat ..." (Morse, 1996, blz. 6-8).
 Aan het einde van het artikel plaatst u de bibliografie met al de werken in alfabetische volgorde (van de eerste auteur). Als u meer dan één publicatie van een auteur citeert, plaatst u ze chronologisch en u nummert ze met a, b, c enz. Gebruik voor de titelbeschrijving het volgende systeem:
 BRUNO, M. en J. SACHS (1985), *Economics of Worldwide Stagflation*, Oxford, Basil Blackwell, 300 blz.
 SERVOTTE, M. (1986), "De positie van België in de werelduitvoer: onze sterkten, onze zwakten", *Economisch en Sociaal Tijdschrift*, jg. 40, nr. 6, blz. 711-720.
 CAVUSGIL, S.T. en E. KAYNAK (1982), "Success factors in export marketing: An empirical analysis", in: B.J. WALKER et al., eds., *An Assessment of Marketing Thought and Practice*, Chicago, American Marketing Association, 1982, blz. 309-364.
- 8 Na de publicatie ontvangt u vijf bewijsexemplaren van het nummer waarin uw artikel is geplaatst.